

UVODNIK

Sveska 1 Volumen 28 Godište 2026 naučnog časopisa *Ekonomski horizonti*, nakon sprovedenog dvostruko anonimnog recenzentskog postupka, sadrži pet izvornih naučnih članaka, jedan pregledni članak i najavu naučne konferencije.

Polazeći od činjenice da je veštačka inteligencija postala značajan faktor ekonomskog razvoja, koautori *Zoran Mastilo*, *Adis Puška* i *Andelka Štilić* istražuju potencijal zemalja Jugoistočne Evrope (SEE) u oblasti primene veštačke inteligencije. U radu se koriste vrednosti Indeksa spremnosti vlade za veštačku inteligenciju (Government AI Readiness Index), koji obuhvata devet indikatora, kako bi se procenio potencijal zemalja SEE u ovoj važnoj oblasti. Pored toga, primenjen je i metod višekriterijumskog odlučivanja radi poređenja zemalja SEE prema stepenu korišćenja veštačke inteligencije. Rezultati sprovedene analize ukazuju da indikatori zrelosti i prilagodljivosti imaju veće vrednosti poldera u odnosu na ostale indikatore, pri čemu Grčka i Bugarska imaju najpovoljnije vrednosti indikatora. Ovi rezultati su potvrđeni primenom analize osetljivosti.

Rast globalne trgovine tokom poslednjih nekoliko decenija, kao i sve aktivnije uključivanje zemalja u trgovinske tokove i lance snabdevanja, istakli su logistiku kao jedan od najvažnijih faktora koji olakšavaju međunarodnu trgovinu. Međutim, postavlja se pitanje ko ima najviše koristi od logistike. Shodno tome, koautori *Filip Ž. Bugarčić* i *Viktorija Skvarciany* za cilj svog istraživanja postavljaju ispitivanje doprinosa logistike unapređenju izvoza i uvoza u odabranim industrijama u OECD zemljama, kao i utvrđivanje značaja logističkih performansi u zavisnosti od specifičnosti sektora i karakteristika proizvoda. Rezultati analize primenom panel regresionog modeliranja ukazuju na značajan

uticaj logistike na međunarodnu trgovinu u okviru industrije. Poseban doprinos logistike je u podsticanju trgovine industrijskim proizvodima i robom osetljivom na vreme isporuke, pri čemu je izraženiji njen uticaj na uvoz. Ovi rezultati naglašavaju poseban značaj logističkog sistema i povezanih operacija u identifikovanim sektorima.

U savremenom, izuzetno konkurentnom poslovnom okruženju, kompanije koje karakteriše nedostatak radne snage bore se da privuku, motivišu i zadrže talente. Brend poslodavca, kao kombinacija funkcionalnih, ekonomskih i psiholoških benefita koje pruža zaposlenje, jedan je od pristupa koji kompanije razvijaju kako bi kreirale vrednosnu ponudu za zaposlene i održale svoju radnu snagu. Shodno tome, koautori *Nemanja Berber*, *Agneš Slavić* i *Dimitrije Gašić* istražuju odnos između percipiranog brenda poslodavca i namere zaposlenih da ostanu u organizaciji. Rezultati primene PLS-SEM analize na uzorku od 209 zaposlenih u Republici Srbiji ukazuju na pozitivnu vezu posmatranih varijabli i na zaključak da pozitivna percepcija brenda poslodavca vodi ka izraženijoj nameri zaposlenih da ostanu u organizaciji. Najjače efekte na nameru ostanka imali su: zdrav radni ambijent, obuka i razvoj, ravnoteža između posla i privatnog života, etika i društvena odgovornost i kompenzacije i beneficije.

Shodno činjenici da je, pored ekonomske, za poslovanje kompanija važna i ekološka dimenzija, kao i da je stepen integracije ekoloških aspekata u računovodstvene prakse nizak, koautori *Dejan Jovanović*, *Milan Čupić*, *Ivana Medved* i *Jelena Poljašević* ispituju u kojoj meri su firme upoznate sa metodama obračuna ekoloških troškova i da li se praksa kompanija razlikuje u zavisnosti od primene ISO 14001 standarda. Istraživanje je sprovedeno na uzorku preduzeća iz Republike Srbije koja su u obavezi da dostavljaju podatke Nacionalnom registru izvora zagađenja. Rezultati istraživanja zasnovanog na primeni deskriptivne statistike i neparametarskih testova ukazuju da kompanije vode

* Korespondencija: V. Mihajlović, Ekonomski fakultet Univerziteta u Kragujevcu, Liceja Kneževine Srbije 3, 34000 Kragujevac, Republika Srbija; e-mail: vmihajlovic@kg.ac.rs

reaktivnu ekološku politiku, troškove prepoznaju tek kada nastanu, a preventivne zanemaruju. Ekološki troškovi su često prikriiveni u opštim troškovima zbog oslanjanja na tradicionalne metode obračuna. Koautori zaključuju da su glavni problemi neadekvatan regulatorni okvir i izostanak motivacije, te ukazuju na potrebu za sistemskim promenama, većom motivacijom kompanija i unapređenjem regulatornog okvira.

Naglašavajući važnost prepoznavanja subjektivnih iskustava zaposlenih u organizaciji o okolnostima na radnom mestu koje utiču na njihove postupke, koautori *Ivana Jolović, Stefan Zdravković i Nevena Jolović* istražuju uticaj percipirane organizacione pravde na nameru odlaska zaposlenih iz organizacije. Pored toga, koautori paralelno ispituju potencijalnu posredničku ulogu organizacione posvećenosti u navedenoj relaciji. Istraživanje se zasnivalo na kombinaciji teorijske analize relevantne literature i empirijske analize stavova milenijalaca zaposlenih u privredi Republike Srbije, uz primenu naprednih statističkih alata. Nalazi su potvrdili hipotezu da organizaciona posvećenost posreduje u odnosu percipirane organizacione pravde i namere zaposlenih milenijalaca da napuste organizaciju.

Ističući da se turizam suočava sa izazovima savremenog, ubrzanog načina života, koautori *Vedran Zubović i Ema Petaković Ikica* istražuju koncept sporog turizma (slow tourism), koji promovise ređa, ali bogatija i održivija putnička iskustva, usmerena na kvalitet umesto na kvantitet. U radu se analizira 47 naučnih radova iz baza *Web of Science i Scopus*, kako bi se ispitalo uticaj sporog turizma na održivost, kao i na percepciju kvaliteta turizma i turističkih usluga. Istraživanjem je identifikovano šest ključnih dimenzija kvaliteta: prostorni kvalitet, kvalitet proizvoda i usluga, lokalni kvalitet života, kvalitet turističkog iskustva, percipirani kvalitet usluga i

kvalitet transporta. Dobijeni rezultati produbljuju razumevanje značaja sporog turizma za turiste, ali i za turističke destinacije.

Ova Sveska Časopisa sadrži najavu međunarodne naučne konferencije *Contemporary Issues in Economics, Business and Management - EBM 2026*, koju je priložila *Jelena Erić Nielsen*, predsednica Programskog odbora. Konferencija će, u organizaciji Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu, biti održana 16. i 17. decembra 2026. godine u Kragujevcu.

U ime Uredništva Časopisa i u svoje ime zahvaljujem autorima priloga koji su objavljeni u Svesci 1 Časopisa. Istovremeno, posebnu zahvalnost dugujemo recenzentima koji su, svojim konstruktivnim i kritičkim komentarima i sugestijama autorima podnetih priloga, doprineli podizanju nivoa kvaliteta publikovanih članaka.

U januaru 2026. godine, Ekonomski fakultet je izvršio promenu u Uredništvu Časopisa. Članovi prethodnog saziva Uredništva su doprineli da naučni časopis *Ekonomski horizonti* kontinuirano beleži rast u ocenama međunarodnih citatnih baza. Prilika je da se u ime Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu, kao izdavača naučnog časopisa *Ekonomski horizonti*, Uredništva Časopisa i u svoje ime, zahvalim članovima prethodnog saziva Uredništva. Posebnu zahvalnost upućujem prof. dr Mileni Jakšić, koja je svojim angažovanjem i zalaganjem doprinela da Časopis kontinuirano napreduje. Takođe, zahvaljujem eminentnim predstavnicima akademske zajednice koji, prihvatanjem članstva u uređivačkom odboru Časopisa, doprinose ugledu *Ekonomskih horizonata* i Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu.

Izdavanje časopisa *Ekonomski horizonti* finansijski je podržalo Ministarstvo nauke, tehnološkog razvoja i inovacija Republike Srbije.

Glavni i odgovorni urednik

Vladimir Mihajlović

Vladimir Mihajlović je vanredni profesor na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Kragujevcu, gde je doktorirao u naučnoj oblasti Opšta ekonomija i privredni razvoj. Glavne oblasti njegovog naučnog istraživanja odnose se na razvoj ekonomske misli, makroekonomsku analizu i modeliranje, i tržište rada.